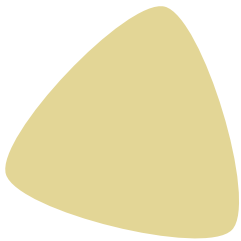

El Bon Pastor

Revista per a preveres

Núm. 78
Juny de 2016
Any VII

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic..... 4

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Presents com el llevat..... 7

Un debat que cansa i erosiona

NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA

Anunciar la Paraula..... 9

El do del ministeri apostòlic (i II)

JAUME FONTBONA

Deixebles de l'Evangelí..... 11

Aspectes eclesials de l'exercici de la caritat, segons els Pares de l'Església.

ALBERT VICIANO VIVES

Al servei de l'altar..... 14

La Litúrgia de les Hores en l'espiritualitat del prevere

JOSEP TEIXIDOR CUENCA

Reclinats sobre el pit del Senyor..... 16

Missioner de la Misericòrdia

ANTONI BONET

Rentar els peus..... 18

Pertinença a la comunitat

JOAN F. CASALS

Un bisbe ens parla..... 20

Els Polítics (I)

Mons. AGUSTÍ CORTÉS SORIANO

Des de fa uns quants anys en les societats occidentals es percep la religió islàmica com un problema que molts consideren gairebé insoluble. Un percentatge alt de ciutadans opinen que Islam és sinònim de violència i mort, de destrucció i de sang. Les imatges de la propaganda gihadista, difoses per la xarxa, es confonen amb les imatges dels atemptats de París i Brussel·les, que resten en l'arxiu de la memòria col·lectiva d'Europa com a sinònim de la pura barbàrie, en expressió del sociòleg Manuel Castells. Hi ha un sentit esgarriós d'omnipotència, de decidir impunement sobre la vida de l'altre, al marge de tota consideració –per petita que sigui– d'humanitat. Matar es converteix en el joc de l'eliminació i de la brutalitat, comès per éssers humans als quals sembla que se'ls hagi extirpat l'ànima, com si algú els hagués arrencat els sentiments i els hagués immunitzat contra el bé. Es tracta de fer mal, de fer-lo buscant l'excés, sense límits, sense autolimitacions, fins i tot pagant amb la pròpia vida. La vida, el tresor més preuat que hem rebut, allò a què ens aferrem quan naixem i quan morim, perd tot el seu valor. El qui juga a fer de déu amb una omnipotència violenta i cega, juga amb la pròpia autodestrucció, i de fet acaba autodes- truint-se.

Potser caldria entendre més de prop la força del mal en el món, la llavor d'odi i de violència que escampa el príncep de la divisió i de la mentida. I també potser caldria no posar-nos al marge d'un mal que té molts tentacles, que entra dintre els cors sense que te n'adonis i que, finalment, et desarma l'esperit. Hi ha molta gent, a Europa, que viu amb por i adopta posicionaments de refús de l'altre per raons racials i religioses, que acaben confonent-se. Per exemple, un terme com «moro», que és de signe racial –algú que té la pell fosca–, acaba identificant-se amb «adepte a l'Islam» i esdevé una paraula dita sovint amb to de menyspreu. Hi ha un racisme explícit, que es manifesta com a tal, i una negació implícita de l'altre, la qual es presenta com una temptació subtil. Es pot practicar una violència «tova», que no sembli violència, però que sigui la conseqüència del rebuig fàctic de l'altre com a ésser humà.

Aquest és el punt fonamental: la consideració de l'altre. El logotip de l'Any de la Misericòrdia convida a una reflexió sobre qui és el nostre proïsme. Les cares dels dos homes, el qui carrega i el qui és carregat, són idèntiques. La lliçó és clara: Jesús és el bon samarità que es carrega el ferit a les espatlles, i el ferit és un alter Christus, el mateix Jesús, que necessita que algú en tingui cura. L'altre és com jo mateix. Per això, Jesús formula el segon manament dient: «estima els altres / el proïsme com a tu mateix» (Marc 12,31). Entre l'altre i jo no hi ha cap diferència essencial. La moderna genòmica ha demostrat que els gens d'un escandi-

nau i d'un pigmeu són els mateixos en un percentatge altíssim. Per tant, la diferència prové de la consideració que l'altre em mereix, no del fet de l'altre, que és molt semblant a mi. El diàleg és la primera forma de relació entre els humans, quan aquests no són mediatitzats per la violència, que tot ho arrana.

La base teològica i antropològica del diàleg entre els éssers humans és la seva fonamental igualtat, la seva radical coincidència, la seva comuna condició de fills de Déu. I, al costat d'això, de les grans semblances que es constaten a nivell de natura, apareixen grans contrastos a nivell de cultura. Per això, el diàleg és irreversible en un món global on les afinitats i les dissemblances es verifiquen dia rere dia, on el coneixement de l'altre porta de seguida a veure'n allò que és idèntic i allò que és divers. En un món global tot tendeix a barrejar-se, tot porta al mestissatge, però alhora sorgeixen en aquest món intents de construir societats uniformes, sense matisos ni diversitats, societats de pensament únic on tothom es veuria obligat a seguir els dictats de la majoria. En la dècada dels noranta es van viure als Balcans projectes de neteja ètnica, es van voler construir societats d'un sol color –nacional i religiós–, que han dut a una forta fragmentació, institucionalitzada políticament. Ara en la segona dècada del segle XXI, ha sorgit en l'Islam forces centrípetes de grans dimensions, i molts musulmans han cregut que en els països de majoria musulmana només hi podien viure musulmans. El cristianisme, doncs, n'havia de ser foragitat, ja que era una dificultat per construir una societat uniforme, unitària, sense cap matís.

En aquest context el Papa ha rebut Ahmad al-Tayyib, el gran imam o xeic d'Al Azhar, la universitat més gran de l'Islam sunnita, ubicada al Caire. I l'endemà el mateix al-Tayyib va participar en una trobada a l'ajuntament de París amb el Prof. Andrea Riccardi. És del tot recomanable reprendre les idees de fons que es van desplegar en totes dues ocasions. La primera és que van ser reunions fetes sota el signe de l'amistat i del diàleg. Tant és així que l'imam, un dels líders del sunnisme, va convidar el Papa a visitar-lo al Caire. Pel seu costat, a París el Prof. Riccardi va parlar d'un diàleg que es duia a terme, no entre cristianisme i Islam, sinó entre Occident i Orient, entesos com a bressol de civilitzacions religiosament plurals, en les quals hi ha diverses realitats que han de conviure entre elles. A l'Islam català, per exemple, pertany més d'un 4 % de la població de Catalunya –un percentatge entre els més elevats d'Europa.

Aquest és el cas dels països de l'Orient Mitjà, de majoria musulmana i de minoria cristiana –la qual ha patit grans sofriments ran de les guerres d'Irak i Síria, incloent-hi la persecució i el martiri, i ha perdut centenars de milers de fidels que han hagut de fugir. Però també és el cas dels països d'Europa on hi ha implantades de manera consolidada comunitats musulmanes, que són minoritàries a l'interior d'una majoria històricament cristiana, però amb grans bosses d'indiferència religiosa i fins i tot amb bosses d'ateisme. En una paraula, el món global afavoreix l'intercanvi de civilitzacions, dins les quals hi ha els credos religiosos.

Davant aquesta situació complexa, el Prof. Riccardi afirma que la resposta que Europa necessita és l'acollida i el diàleg, malgrat la gran dosi de populisme, un subproducte que creix

en societats emotives i culturalment dèbils, que s'ha estès en força països europeus, i malgrat la indiferència, resultat de la crisi de valors i de la desculturalització. Les ciutats d'Europa són ciutats que alternen la tristesa i l'explosió, que passen d'un gris fosc a un vermell llaminer i fugisser, que es mouen entre la malaltia del buit existencial i el llast de la solitud i l'individualisme.

Pel seu costat, al-Tayyib comparteix el punt de vista de la integració de les minories i denuncia amb força l'Islam violent. Dels actes terroristes diu que «s'oposen a la naturalesa humana, als ensenyaments de les religions i a les lleis», i que «no prenen en consideració la justícia divina». L'imam recorda igualment que cal resoldre la qüestió palestinenca per tal que la pau arribi a l'Orient Mitjà. Pel que fa al futur, diu que cal buscar els valors humans comuns a Orient i a Occident, de manera que s'arribi a una afirmació neta de la convivència: «els no musulmans tenen els mateixos drets i els mateixos deures que els musulmans» és el principi que resumeix la seva ètica política. En el cas d'Europa això vol dir que cal una integració positiva: els musulmans són totalment ciutadans europeus i aquest fet comportarà que puguin preservar la seva identitat religiosa. Al-Tayyib conclou dient que a la llibertat i a la igualtat, cal afegir-hi la fraternitat: «el musulmà és germà del no musulmà i és semblant a ell en humanitat». Aquest és, segons ell, «l'ensenyament suprem». L'home és imatge de Déu!

Voldria esmentar el missatge que l'imam d'Al Azhar va dipositar prop de la sala Bataclan, indret d'un dels atemptats de París: «Vinc aquí per manifestar clarament a tots vosaltres, en nom de l'Islam, que està prohibit vessar la sang d'éssers humans, sang preservada i custodiada per Déu. La relació que Déu ha establert entre els éssers humans és una relació de pau, fraternitat i solidaritat. El terrorisme no té lloc en cap país o religió». És el missatge d'un musulmà, que ben bé podria ser el missatge d'un cristià. Aquestes paraules apunten a un món on la convivència floreixi i la pau regni. Feliços els qui les pronuncien!

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

Un debat que cansa i erosiona

El propassat 18 de maig al Parlament de Catalunya es va portar a terme un ple durant el qual, entre altres afers, es va tractar sobre qüestions d'ensenyament. La cambra catalana va rebutjar, al matí, la proposició de llei de CSQP sobre el tancament de centres educatius, en aprovar l'esmena a la totalitat de JxSí i, a la tarda, també va rebutjar la proposició de llei del sistema educatiu de Catalunya, fruit d'una Iniciativa Legislativa Popular, ja que va aprovar les esmenes a la totalitat de JxSí i el PPC. Aquesta esmena a la totalitat a la ILP va obtenir el següent resultat: 71 vots a favor (JxSí i PPC), 35 en contra (PSC, CSQP i CUP) i 25 abstencions (C's).

Malgrat el resultat, el debat educatiu continua viu, encara hi ha tres noves propostes de llei pendents d'arribar al ple, alguna de les quals propugna una escola pública «laica» en els termes més desafortunats d'aquest concepte: el «laïcisme excloent». El P. Enric Puig, secretari general de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya ha escrit: «Convé prendre'n consciència i seguir l'itinerari de les tres propostes de llei pendents d'arribar al plenari i els diversos posicionaments dels grups parlamentaris».

El debat sobre la classe de religió a l'escola, i ara el debat sobre els concerts escolars cansa i erosiona.

Cansa perquè portem molts anys amb els mateixos arguments recurrents, molt sovint demagògics (al Parlament vam escoltar que l'escola cristiana és una herència del franquisme!!!!). Cansa perquè quan hi ha eleccions a la vista, els ideòlegs de la limitació de la llibertat d'ensenyament treuen aquest tema amb una clara intenció de polititzar-lo i arreplegar uns quants vots. Cansa perquè darrera d'aquestes iniciatives hi ha interessos de grups de pressió i de *lobbys* ben organitzats que no tenen cap interès en l'educació dels infants i joves sinó a restringir l'educació en llibertat i afeblir la presència de l'Església Catòlica en la societat catalana. Cansa perquè els professors de religió i les escoles cristianes no es poden posar en qüestió contínuament, buscant la desestabilització d'una realitat que en el camp de les escoles cristianes suposa més de 250.000 alumnes de tot Catalunya i a l'escola pública quasi 400.000 alumnes que cursen religió catòlica.

Erosiona en primer lloc el sistema educatiu. Algú pot pensar que amb les dificultats educatives dels nostres joves un debat ideològic com aquest pot aportar millores a l'ensenyament? Erosiona la coexistència i el treball conjunt dels centres públics i centres privats concertats. Erosiona la feina dels professionals de l'educació, mestres i professors així com tot el personal de servei de les escoles, que veuen amenaçats els seus llocs de treball per culpa d'interessos partidistes. Erosiona el consens educatiu que amb treball i generositat per part dels grups polítics i els agents socials es va aconseguir, essent conseller

d'ensenyament Ernest Maragall, amb un ampli suport dels parlamentaris i de la societat. Erosiona les famílies que enmig de la crisi econòmica i social que vivim han de patir pel futur d'un dels pilars de la seva missió: l'educació dels fills.

El debat sobre l'educació és novament al carrer, especialment perquè alguns sectors volen que es mantingui obert.

Un dels primers fronts que s'ha volgut obrir és la retirada de concerts a les escoles diferenciades (les que separen els nens i nenes a les aules per criteris pedagògics). Ja va ser motiu d'un debat parlamentari fa unes setmanes que va resultar força esperpèntic perquè va vèncer la proposta de retirada dels concerts (per cert una mesura il·legal) perquè un dels grups parlamentaris (C's) es va «equivocar» a l'hora de prémer el botó del sí o el no !!!

La premsa ha començat a fer-se ressò d'aquest tema. L'editorial del diari *AVUI* del diumenge 22 de maig deia assenyadament: «Hi ha un corrent que aposta per eliminar els concerts ara mateix. A banda que això trencaria el principi de seguretat jurídica, obriria un perillós precedent, segons el qual es podria privar del concert totes les escoles que tinguessin un model contrari a la ideologia de la majoria parlamentària de torn».

També a *El Periódico* el dia 1 de juny, el periodista Josep Martí Blanch ha escrit amb encert: «No sembla que el pressupost públic estigui en condicions -tampoc el ciutadà, que ja no pot pagar més impostos- de fer realitat aquestes fantasies. Però encara seria més greu, deixant els diners al marge, perdre la possibilitat de ser tractats o educats en centres de referència, que tenen a l'esquena dècades i dècades de trajectòria, bona feina feta i experiència».

És un bon símptoma que periodistes i intel·lectuals comencin a parlar clarament d'aquesta qüestió, sense prejudicis ni complexos, justament en un moment amb tants desconcerts i desconcertats a Catalunya.

NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA

Prevere de l'arquebisbat de Tarragona

Delegat Diocesà d'Ensenyament

El do del ministeri apostòlic (i II)

En la perícopa d'Ef 4,12-13, es detecten sis preposicions seguides (un cop πρὸς, i cinc cops εἰς), indicatives de sis finalitats: 1) per al perfeccionament dels sants; 2) en ordre a l'obra del ministeri; 3) en ordre a l'edificació del Cos de Crist; 4) vers la unitat de la fe i el coneixement del Fill de Déu; 5) vers *el baró perfecte* (εἰς ἄνδρα τέλειον); 6) vers la plenitud de Crist. Hi apareixen tres *hapax*, és a dir, termes que només surten ací en tot el NT: καταρτισμὸν (del verb καταρτιζω, preparar, equipar); ἐνότητα; τέλειον. Cal notar que, des de la perspectiva que arrela l'eclesiologia en la cristologia, el *baró perfecte* seria l'Església en la seva plenitud de Cos de Crist, vers la qual hom tendeix harmoniosament en l'amor de Crist i en la unitat de la fe.

En definitiva, els receptors del do de Crist són els dirigents de la comunitat eclesial i no pas tota la comunitat sacerdotal, com indica la lectura de la nostra BCI (que segueix la TOB). Aquesta interpretació ha possibilitat que aquest text, llevat de trobar-lo en l'eclesiologia de Jean Marie-Roger Tillard, estigués absent de les reflexions teològiques sobre el ministeri ordenat, publicades després del Vaticà II. El text d'Ef 4,12 és un cas típic del corpus paulí on l'hermenèutica i la precomprensió pressionen l'exegesi. Aleshores tot dependrà de la interpretació de les sis preposicions per tal d'insistir, o bé en la teologia del sacerdoci comú dels fidels, o bé en la teologia del ministeri ordenat. En altres paraules, el benefici del do radical de Crist i el do de l'obra del ministeri seran sempre per als *sants*, és a dir, per a l'Església. Així doncs, els *sants* no són el subjecte, sinó que són els receptors de la *διακονία* apostòlica.

Aquest do de l'Esperit a l'Església és donat d'una manera plena al bisbe, el qual rep els preveres com a consellers necessaris i col·laboradors immediats seus, i rep els diaques com a ajudants seus en el servei de la Paraula i de la Litúrgia i assistents seus en les tasques d'administració i caritat. Aquest do és servei, és *el servei de l'Esperit* (ἡ διακονία τοῦ πνεύματος: 2Co 3,8) a l'Església del Crist.

A més, l'edificació de l'Església, *Cos de Crist*, té molt a veure amb el coneixement de Jesús com a *Fill de Déu* i com a *Messies* (cf. Jn 20,31). No pot haver-hi una edificació del Cos sense el coneixement del Crist, ni tampoc coneixement del Crist sense edificació del Cos (en contra dels gnòstics).

D'altra banda, se'ns ha dit que la salvació també és un do de Déu, que no ve per nosaltres (cf. Ef 2,8). Si el pecat havia fet miques Adam (humanitat, un ésser col·lectiu), dispersant-ne tots els trossets, ara Déu Pare en Jesucrist i amb la força de l'Esperit ha reunificat tot els trossets en el nou Adam, que és el Cos de Crist, l'edifici on Déu resideix (cf. Ef 2,22).

I les *insondables riqueses* del misteri de Crist (cf. Ef 3,6-9) és aquesta possibilitat de ser, tots els pobles, tots els humans dispersats i diferents com som els uns dels altres, un de sol en el Cos de Crist. I això és una fantàstica bona notícia, després de constatar que la dispersió dels humans semblava que no pararia d'allunyar-nos els uns dels altres i d'enfrontar-nos quan ens trobéssim diferents i ens situéssim com a individus isolats sense reconèixer-nos com a germans, formant part de *l'home perfecte*, és a dir, del Cos de Crist (cf. Ef 4,7-13).

Una riquesa que ve donada pel segell de l'Esperit Sant de Déu que ens ha marcat com a membres d'aquest Cos de Crist. Una riquesa que és font d'alegria. Refusar-la és entristir l'Esperit Sant de Déu rebut (cf. Ef 4,30).

JAUME FONTBONA MISSER

Prevere de l'arquebisbat de Barcelona

Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

Aspectes eclesials de l'exercici de la caritat, segons els Pares de l'Església.

Ja es va exposar en l'anterior article, aparegut en El Bon Pastor (maig de 2016) amb el títol La caritat amb els pobres com a expressió de la misericòrdia cristiana, segons el Pares de l'Església del segle IV, que el fonament teològic de l'activitat caritativa de l'Església es troba en l'encarnació del Fill de Déu. Ara continuarem aprofundint en aquest tema, tot centrant-nos en la dimensió eclesial de la caritat, segons els Pares de l'Església de l'Antiguitat cristiana, període en què les comunitats cristianes van començar la vivència de la caritat.

La vinculació entre eucaristia i activitat caritativa de l'Església té la seva arrel més profunda en el punt central de la fe cristiana: l'encarnació del Fill de Déu. Ortodòxia doctrinal i ortopraxi caritativa s'identifiquen, perquè negar que el Fill de Déu es fes home, segons sostenien els gnòstics dels primers segles cristians, menava a adoptar una actitud espiritualista que es desentenien dels problemes i necessitats humans. Així ho va denunciar sant Ignasi d'Antioquia, el qual, després de sotmetre a dura crítica els errors de la cristologia doceta, afirmà a principi o mitjan segle II: «Fixeu-vos ara en els qui tenen una opinió diferent tocant a la gràcia de Jesucrist que va venir a nosaltres, com són contraris al disseny de Déu. Tant se'ls dona la caritat, la vídua, l'orfe, l'afligit, l'encadenat o el lliure, el qui pateix gana o el qui pateix set» (*Carta a l'església d'Esmirna* 6,2).

És a dir, negar l'encarnació és negar la presència de Déu en el dolor humà i, per tant, avortar d'arrel l'empresa d'una eficaç acció caritativa sobre la base d'una concepció merament – i falsament – espiritualista del cristianisme. A aquesta importat raó de tipus dogmàtic se li van afegir els elements més característics de la pietat cristiana: almoïna, dejuni i pregària, que formaven, tant en el judaisme com en el cristianisme, la tríade de bones obres sempre recomanades. L'ordenança eclesial més antiga que s'ha conservat, la *Didaché* o *Doctrina dels dotze apòstols*, de Síria de la fi del segle I, entén que l'almoïna és preu de «remissió dels pecats» (*Didaché* 4,6) i subratlla el paper redemptor de les obres de misericòrdia; les instruccions són clares: «No dubtaràs a donar ni murmuraràs en fer-ho, perquè coneixeràs un dia qui és qui et recompensarà degudament. No giraràs la cara a l'indigent, sinó que comunicaràs totes les coses amb el teu germà i no diràs que són teves; car sou coparticipants en la immortalitat, amb més raó encara en els béns corruptibles» (*Didaché*, 4,7-8).

El dejuni no es limitava en un principi a una pràctica de tipus espiritualista, sinó que en el seu naixement fou sobretot una pràctica solidària, perquè l'Església ajudava els pobres amb tot allò de què s'havien privat els cristians en els seus dies de dejuni. Així jejunar i ajudar eren originàriament accions correlatives (en la llengua castellana es pot fer fins i tot un joc de paraules o regla mnemotècnica: «ayunar» i «ayudar»). Hermes va escriure a Roma a mit-

jan segle II: «Ho faràs així: el dia que dejunis, no tastis res que no sigui pa i aigua i, comptant el preu de les viandes que hauries pogut menjar aquell dia, el reservaràs per a donar-lo a una vídua o a un orfe o a un necessitat i així t'humiliaràs perquè, per aquesta humilitat teva, el qui ho rebi empleni la seva ànima i pregui per tu al Senyor. Si, doncs, duus a terme el dejuni d'aquesta manera que t'indico, el teu sacrifici serà ben acollit per Déu, i aquest dejuni serà inscrit, i el treball fet així serà bell i joiós i ben rebut pel Senyor» (*El Pastor, semblança* 3, 7-8).

Les notícies sobre l'organització caritativa són primerenques en les fonts literàries. Sant Justí († 165) esmenta la relació entre l'amor al proïsme i la celebració litúrgica i presenta el bisbe com l'encarregat de distribuir justament les ofrenes disponibles. Durant la celebració eucarística dominical es recull la col·lecta per als pobres: «Llavors segueix la distribució i participació de cadascú en els aliments sobre els quals s'ha fet l'acció de gràcies. I per mans dels diaques és enviat als absents. Els qui tenen en abundància i ho volen, segons decisió personal, donen el que els sembla. La col·lecta és posada a disposició del president [= el bisbe], i ell socorre orfes i vídues, els qui passen necessitat per malaltia o una altra causa, els qui són a la presó, els forasters de pas; en una paraula, esdevé protector de tots els qui estan en necessitat» (*Apologia* I, 67).

Aproximadament cinquanta anys més tard precisa Tertulià de Cartago (ca. 160-220): «I fins hi ha entre nosaltres una mena de caixa, no es constitueix per una suma pagada pels elegits, com si la religió se subhastés. Cadascú dóna una contribució mòdica, un dia del mes o quan vol, i si és que vol i si és que pot. Perquè ningú no és obligat, sinó que cadascú contribueix lliurement. Són com uns dipòsits de la pietat. En efecte, no es toquen per a festins ni per a copejades ni per a llocs d'estèrils xefles, sinó per a alimentar i per a enterrar els pobres, per a socórrer els nois i les noies que no tenen fortuna ni pares, i a més els servidors vells com també els naufrags; i si alguns sofreixen a les mines, a les illes, a les presons, únicament perquè són seguidors de Déu, aleshores esdevenen pupils de la fe que han confesat» (*Apologètic* 39,5-6).

Crida l'atenció de quina manera Tertulià ressalta la voluntarietat de les donacions. L'Església no exigia cap tarifa d'ingrés en ella, com era el cas de les associacions paganes contemporànies, i tampoc no es fixaven quotes absolutes o proporcionals; aquesta praxi caritativa no era comparable, doncs, a l'arca comunis dels col·legis romans, nodrida per cotitzacions obligatòries, perquè es tractava simplement d'un dipòsit pietós consagrat a la caritat. Una vegada al mes cadascú aportava com a donatiu el que volia o podia. Aquesta actitud devia tenir relació amb molta probabilitat amb el fet que, en època de Tertulià, la ciutat de Cartago va viure el període de major esplendor econòmic de la seva història, i per això no devia resultar difícil trobar els mitjans necessaris per a exercir la caritat.

Tertulià no se sentia impel·lit a exhortar a la generositat, a diferència del que pocs anys més tard, en uns moments de decadència econòmica causada no només per la fallida de la política econòmica, sinó també per una epidèmia de pesta, hauria de fer el bisbe Cebrià de

Cartago (ca. 200-258), el qual va compondre al voltant de l'any 252 una obra titulada Sobre les bones obres i l'almoïna, amb la finalitat de moure els rics a la beneficència. Aquest canvi, gairebé sobtat, d'actitud en la mateixa comunitat cristiana de Cartago mostra que les actituds de les comunitats cristianes i dels bisbes en matèria social estan molt condicionades per les circumstàncies concretes i, per tant, no s'han de generalitzar com si sempre fossin les mateixes.

ALBERT VICIANO VIVES

Prevere de l'arquebisbat de Tarragona

*Professor de la Facultat **Antoni Gaudí** d'Història de l'Església, Arqueologia i Arts Cristianes*

La Litúrgia de les Hores en l'espiritualitat del prevere

En el dia de l'ordenació diaconal, el bisbe, en l'interrogatori anterior al ritu d'ordenació pròpiament dit, se'ns demana si prometem de ser fidels a resar sempre la Litúrgia de les Hores, per al bé de l'Església i també de tot el món, diu el ritual. I és que el fet que el prevere pregui amb la Litúrgia de les Hores no és només fruit d'una prometença o obligació que s'ha de complir. Sabem que la Litúrgia de les Hores és la pregària de l'Església per antonomàsia, ja que en ella resem amb i per l'Església sencera. Té una dimensió personal, de pregar pel poble de Déu a nosaltres encomanat i per tota l'Església sencera a tot el món, però també té una dimensió comunitària, ja que, no només reso jo sol la Litúrgia de les Hores sinó que també l'Església prega amb aquesta oració, la tenim present tot el dia, és a dir, no ens mirem a nosaltres mateixos, sinó que el nostre cor de pastors té les nostres ovelles constantment presents en la nostra oració, en l'oració de l'Església. I això és molt bo i positiu per a la nostra espiritualitat de preveres, ja que no hem estat ordenats sacerdots per a la nostra pròpia santificació només, sinó per acostar els homes i les dones a Déu i fer de la nostra vida una entrega total al poble de Déu que l'Església, per mitjà del ministeri episcopal del bisbe, ens ha confiat.

Molt significatiu és el número 84 de la Constitució Sacrosantum Concilium sobre la Litúrgia, del Concili Vaticà II, quan diu que «quan els sacerdots i tots aquells que han estat destinats a aquesta funció per institució de l'Església compleixen degudament aquest admirable càntic de lloança, o quan els fidels preguen juntament amb el sacerdot en la forma establerta, aleshores és en veritat la veu de la mateixa Esposa que parla a l'Espòs; més encara, és l'oració de Crist, amb el seu Cos, al Pare». És a dir, que la nostra oració feta com a Església – Cos místic de Crist- s'eleva amb el seu cap, Jesucrist, cap el Pare.

Per aquest motiu la Litúrgia de les Hores té una dimensió molt sacerdotal, en el sentit que té una dimensió de pregària d'intercessió al Pare per tota l'Església, per la gent que tenim encomanada; i això ho fem al llarg de tota la jornada: consagrem el nou dia a Déu com una nova resurrecció (Laudes), aprofundim en la lectura dels Salms, dels escrits bíblics i dels escrits patrístics (Ofici de Lectura), a la meitat de la jornada tornem a dedicar un temps d'oració al Senyor (Hora d'entre dia), donem gràcies al final de la jornada, com la ofrena del capvespre de tot un dia (Vespres) i finalment en anar a dormir ens posem en mans del Senyor (Completes).

És un bon complement a l'exercici sacerdotal de presidir l'Eucaristia el fet de resar la Litúrgia de les Hores. Conjuntament també amb l'oració personal, els preveres podem anar aprofundint en la nostra vida el Misteri de Crist i anar configurant la nostra vida a la seva,

tal i com ens recorda el bisbe el dia de la nostra ordenació, en el lliurament de la patena i el calze: «...i conforma la teva vida al Misteri de la Creu del Senyor». No escatimem el nostre temps i siguem generosos quan resem la Litúrgia de les Hores.

JOSEP TEIXIDÓ CUENCA

*Prevere de l'arquebisbat de Barcelona
Vicari de la parròquia de Santa Maria de Mataró*

Missioner de la Misericòrdia

La meva primera sensació personal en ser proposat com a missioner de la Misericòrdia ha estat de joia i d'il·lusió ja que és una dimensió de la fe cristiana que considero molt important. Respon a l'experiència d'agraïment d'haver estat cridat un dia al ministeri presbiteral per gràcia, iniciativa de part de Déu. Crec que la definició més adient de Déu és que és amor i la misericòrdia n'és una clara expressió.

L'anada a Roma per rebre aquesta missió i la trobada amb el Papa va ser una experiència molt viva i gratificant. Tant la rebuda com la catequesi sobre la misericòrdia així com la concelebració el Dimecres de Cendra a la basílica de St. Pere van marcar per a mi l'inici d'una quaresma ben diferent i significativa. El logotip de Jesús amb les nafres com a bon samarità és una bona icona de la misericòrdia divina i humana. És l'amor que s'abaixa per aixecar l'altre. I si Déu és misericòrdia, aquesta esdevé la llei fonamental de la vida de tot amor humà.

L'any jubilar està cridat a ser un any de gràcia i de perdó. Un any per aprofundir sobre les paràboles de l'evangeli en les quals la misericòrdia hi ocupa un lloc central així com per redescobrir les obres de misericòrdia tant les corporals com les espirituals. També és una magnífica ocasió per posar l'accent en l'actitud de comprensió envers les persones amb les seves febleses i situacions d'angoixa i de tristesa. Ja el Concili Vaticà II fa referència a aquesta actitud maternal de l'Església tan necessària en els nostres dies.

El recent Sínode sobre la família, a partir d'aquest Any Sant de la Misericòrdia, ens fa mirar i descobrir les situacions de les parelles i dels esposos amb una nova llum i una nova mirada, marcada per la comprensió i la benvolença.

Els fruits que podem esperar de la celebració de l'Any Jubilar crec que poden ser un apropament de l'Església als nostres germans així com també ajudar a descobrir la persona de Jesús com el rostre d'un Déu ric en misericòrdia i prompte al perdó. També el fet de tractar els allunyats amb un cor nou i una mirada diferent. I, sobretot, un redescobriment del sagrament de la Reconciliació com a expressió de la Misericòrdia de Déu Pare. No cal dir que aquesta dimensió ens correspon en gran part als preveres per exercir-lo amb un cor obert i acollidor i amb una actitud de perdó, de goig i d'esperança.

Quant als àmbits o aspectes en els quals hauria d'incidir aquest Any Sant penso, en primer lloc, en els propis fidels amb un esperit de conversió i de cara a les persones allunyades amb un oferiment de proposta d'aquell que és el Camí, la Veritat i la Vida. També en l'acolliment d'aquelles persones que s'apropen a demanar un sagrament i en el to de les nostres celebracions. Un bon moment per transmetre el missatge d'aquest Any Sant poden

ser les celebracions de les exèquies en les quals hi ha una bona predisposició per acollir la Paraula. I no cal dir, sobretot a Càritas, que és el rostre misericordiós de l'Església.

A nivell del meu bisbat i de la meva parròquia, estem aprofitant el patrimoni artístic religiós per fer una catequesi de les obres de misericòrdia i també en el temps quaresmal s'han portat a terme tot un seguit d'iniciatives de la Missió Popular.

En el Consell Pastoral han sorgit algunes iniciatives per fer durant el temps d'estiu donada la zona turística en la qual exerceixo el meu ministeri presbiteral. Una d'elles consisteix a fer una visita a les esglésies romàniques tot ressaltant les obres de misericòrdia a partir d'elles mateixes i acabar amb una pregària. En el grup evangelitzador de la Parròquia hem dedicat una bona part de la trobada a comentar la butlla del Jubileu de la Misericòrdia.

I voldria acabar aquest escrit fent referència a 3 pensaments de la butlla.

- 1) La misericòrdia és la biga mestra que sosté la vida de l'Església.
- 2) L'Església té la missió d'anunciar la misericòrdia de Déu, cor de l'evangeli que bateja, que a través seu ha d'abastar la ment i el cor de tota persona.
- 3) Els missioners de la Misericòrdia: artífexs davant de tots d'una trobada carregada d'humanitat, font d'alliberament, rica de responsabilitat, per a superar els obstacles i reprendre la vida nova del baptisme.

ANTONI BONET TRILLA

Prevere del bisbat de Solsona

Rector de la parròquia de Sant Llorenç de Morunys

Pertinença a la comunitat

Emprem sovint el mot comunitat cristiana referint-nos a la pròpia parròquia o al grup parroquial o a qualsevol altre manifestació grupal d'Església. Si ens fonamentem en les primeres comunitats cristianes, llegim en el llibre dels Fets *"Tots els creients vivien units i tot ho tenien al servei de tots... La multitud dels creients tenien un sol cor i una sola ànima... Eren constants a escoltar l'ensenyament dels apòstols i a viure en comunió fraterna, a partir el pa i a assistir a les pregàries... I la gent sentia un gran respecte"* (Fets 2,42-45; 4,32). Sovint en les comunitats cristianes d'avui observem relacions superficials, un excés d'individualisme, poca sensibilitat per a atendre la situació dels altres, dificultats per a atorgar perdó, manca d'unitat de criteri i d'acció... Contemplem gestos i expressions com la meva missa; el meu banc de l'església; en aquesta parròquia sempre s'ha fet així, des que va venir aquell mossèn i d'això ja fa set anys; la celebració dels sagraments en el dia i hora que jo en sento necessitat; primers bancs buits en el temple i fins i tot si som pocs ben dispersos; en dies de primeres comunions buscar alternatives perquè la missa no sigui tan llarga; mirar quin mossèn fa les homilies més breus; perquè el mossèn posa baptismes dintre la missa? ...

Davant de fets com aquests cal plantejar-nos si veritablement som comunitat cristiana on ens coneixem i ens estimem o bé un conjunt de persones que ens trobem sota un mateix sostre. Ben segur, que no es pot generalitzar. Però segurament hem d'aprofundir de nou en el sentit de la paraula *koinonia*, que podem traduir com a confraternitat.

Avui, les persones no es queden o marxen de l'Església per raó de les seves creences, sinó per un sentit de pertinença a la comunitat. Fa cinquanta anys si et comportaves adequadament i creies correctament podies pertànyer a la comunitat. Actualment, molts canvien la seva manera de viure i el seu comportament si tenen la possibilitat de descobrir-ho i dóna sentit a les seves vides. Així hem passat d'una cultura de comportar-se – creure i pertànyer a una nova cultura de pertànyer perquè es creu i això determina un comportament.

Aquesta nova realitat ens és d'una gran exigència fonamentada en l'acolliment. Ens demana, com assenyala el Papa Francesc, una Església en sortida, un sortir de nosaltres mateixos, de la nostra autoreferència, del sempre s'ha fet així, cap a les perifèries perquè tothom, des dels qui es plantegen quelcom fins als més allunyats, s'hi puguin sentir convidats; amb el perill que podem prendre mal perquè és una nova aventura que ens demana superar els nostres propis prejudicis i un canvi de mentalitat en tantes qüestions. No oblidem però que el Papa Francesc prefereix una Església accidentada perquè es qüestiona i arrisca davant d'un immobilisme!

¿Estem disposats a proveir d'oportunitats i experiències de pertinença a aquells qui encara no creuen ni es comporten?

Això ens demana tenir en compte la tradicional distinció entre *lex gradualitatis* i *gradualitas legis*, la llei de la gradualitat enfront de la gradualitat de la llei que trobem en la disciplina pastoral de la teologia moral. Significa ajustar-nos al codi moral ajustant-nos a la persona que està fent gradualment un procés de canvi i transformació. Un procés gradual d'acompanyament des de la trobada amb la comunitat a la trobada amb Déu qui canvia la seva vida.

«L'Església ha de ser el lloc de la misericòrdia gratuïta, on tothom pugui sentir-se acollit, estimat, perdonat i encoratjat a viure segons la vida bona de l'Evangelí», *Evangelii gaudium* 114.

Convé fomentar l'encontre de tots els membres de la comunitat parroquial en l'eucaristia dominical com a font i cimal de la vida comunitària; i acompanyar-la de moments de convivència que facin més familiar i fraterna la parròquia. Concentrar esforços en la seva preparació amb «intencionalitat». Eucaristies que permetin tres experiències: trobar-nos, celebrar i convida. Cal que tots els fidels, a través del que es viu i es diu a la missa, es vagin sentint convidats a iniciar un camí de creixement en la vida cristiana. Si s'hi troben bé, troben interessant el que van descobrir, experimenten canvis positius en les seves vides, perseveren; al mateix temps que la comunitat es regenera i s'enriqueix amb les fortaleces de cada un dels seus membres.

JOAN F. CASALS

*Prevere del bisbat de Solsona
Vicari General*

Els polítics (I)

La política real

LSón ja molts mesos en els quals la política ofereix als nostres ulls una mena de novel·la en sèrie. Les informacions que ens arriben sobre la vida política semblen més cròniques de filies i fòbies – més fòbies que filies – entre persones, faccions i grups, que ofertes positives de projectes polítics.

Faig per endavant una declaració de fe en la política com a servei públic de gran i irrenunciable valor. Potser perquè tenim un concepte molt elevat de la política sofrim més en comprovar que la realitat està molt lluny d'aquest ideal. Sens dubte, el cop més dur a la política, i la font més clara del desassossec que patim davant d'ella, ha estat el nombre i la gravetat dels casos de corrupció. La corrupció i l'abús de poder són talment l'"anti-política". Però també ens neguiteja la manera quotidiana de fer política dels seus responsables, especialment en l'àmbit de la relació entre ells.

Hem de pressuposar la recta intenció i la bona voluntat en tots els polítics, quan afirmen que treballen per oferir a la societat un futur millor. A més acceptem que, per aconseguir el seu objectiu, han de tenir poder, sense el qual no és possible governar (no serem dels qui simplement «condemnen el poder», entre altres raons, perquè els qui més el critiquen són els que més el busquen). El problema ve del fet que aquesta adquisició del poder, que es realitza com autèntica lluita d'uns contra els altres, absorbeix tota l'acció política i preval sobre la proposta positiva d'aquest futur millor.

L'acció política, reduïda a la lluita pel poder, és un mal que en genera molts altres. Així, veiem que es dona entre les causes de l'abús del que se sol anomenar la *Realpolitik*, la política «real». Aquesta expressió pot entendre's en sentit positiu, és a dir, quan expressa el necessari sentit de la realitat, el fet de posar els peus a terra, que tot polític, com qualsevol de nosaltres per gestionar la vida, ha de tenir. Però també aquesta expressió ha quedat encunyada per designar una manera de fer política poc acceptable. Ho expliquem amb una frase d'un antic periodista i polític liberal del segle XIX, Von Rochau, que deia:

«Per enderrocar les muralles de Jericó, el polític de la *Realpolitik* sap que el simple pic és més útil que la trompeta més poderosa».

La imatge bíblica de la conquesta de Jericó serveix per entendre el problema. Les trompetes que Josuè va manar fer sonar representarien els ideals i les utopies que els polítics transmeten a la gent per aconseguir objectius immediats. Podríem dir que signifiquen el discurs, les proclames o manifestos. El simple pic es presentaria com l'única acció eficaç i vindria a signi-

ficar l'acció concreta que es realitza al marge de tot raonament i tota apel·lació a valors morals. En definitiva, es tractaria de renunciar a allò ideal i utòpic per dedicar-se només al que és realment possible.

Aquesta forma de procedir té com a únic objectiu aconseguir resultats, que agradin al major nombre possible de votants.

- Llavors, la política viu totalment pendent de les enquestes i es defineix com l'art de conquerir el poder, mantenir-lo i exercir-lo.

- El bon polític seria aquell que sap moure's i sortir victoriós en la lluita pel poder, que de fet té lloc dins i fora del partit.

- La pau no consistiria més que en l'equilibri de forces – d'ambicions diríem – on tots es trobarien més o menys contents; «tots» els qui realment tenen poder, perquè res no importaria el possible descontentament dels qui no el tenen.

No volem caure en una fàcil generalització. Gràcies a Déu no tots els polítics actuen així. Però malauradament aquestes maneres de fer política es troben en qualsevol opció o tendència, creant un to, una atmosfera decebedora.

Continuem somiant amb el que vam aprendre de la Doctrina Social de l'Església, quan ens ensenyava que «la política és l'art d'exercir el poder al servei del bé comú».

Desmitificació

La política és l'art d'exercir el poder per al bé comú i el polític és un servidor d'aquest bé. És a dir, la política és un art i el polític és un artista.

A ningú no se li escapa la dificultat que comporta ser un bon polític. Per això tributem admiració i agraïment al polític que es lliura a aquest servei i ho fa bé.

Sabem que la fe és una mirada nova i pròpia sobre el món i l'existència sencera. Des d'ella adreçem els nostres ulls a la realitat política concreta. I ens adonem immediatament que la llum de Jesucrist, projectada sobre la vida política, produeix dos efectes aparentment contradictoris.

D'una banda, la mirada cristiana permet desmitificar la «solució» política dels problemes humans, quan aquesta adquireix trets messiànics, crea ídols i mites amb una poderosa força atractiva. És un recurs freqüent del discurs polític, que busca per tots els mitjans guanyar adeptes: exagerar els efectes beneficiosos del propi projecte, adornant-los amb formes i colors estimulants, ocultar els seus límits, criticar absolutament els projectes dels adversaris, parlar solament de les pròpies virtuts, omplir-se la boca de promeses... És una temptació en la qual cauen els polítics en la mesura en què són més radicals: el seu llenguatge esdevé absolut, sense matisos, de manera que aconsegueixen entusiasmar, gràcies a la impressió de valentia, claredat i eficàcia.

No són pocs els testimoniatges de joves lluitadors al món de la política, que, sense deixar de valorar aquesta lluita, s'adonen que «esperaven i li demanaven massa». A manera de testimoniatge gairebé extrem, esmentem el d'Etty Sillesum, que va acabar morint en el camp de concentració, on havia estat reclosa com a jueva i acusada de lluitar contra el règim dictatorial. Així ho explicava P. Lebeau, estudiós de la seva figura:

Etty s'adona, en la seva relació personal amb Déu, que Ell és l'únic Absolut – el de l'Amor – que justifica la seva adhesió incondicional i la prevé contra la temptació d'«aquesta adoració que s'equivoca d'objecte» (segons expressió de Marguerite Yourcenar): «Un amor als éssers humans, pel qual hauré de batre'm. Lluitar, no en política o en un partit, sinó en mi mateixa, encara que una falsa vergonya em reté a l'hora d'assumir aquest amor».

Crear mites i ídols, construir «maniqueus», és a dir, enemics absoluts, demanar, en conseqüència, el vot o cridar a l'acció política sistemàticament «contra aquests enemics», són símptomes clars de ceguesa, error i deformació de la realitat.

La realitat, que aquesta jove havia descobert a través de la fe cristiana, era que

- L'únic absolut és el Déu que s'ha revelat en Jesucrist com a Amor, davant el qual ella, i tot ésser humà, ha de definir-se.
- L'únic, l'adoració del qual no és servitud, ni esclavatge, ni falsejament, sinó llibertat.
- I que la primera crida a la lluita és contra el propi egoisme, en el camp de batalla de la interioritat.

És una llàstima que, estant tan necessitats de gent, especialment joves, que es lliuri neta-ment a la bona política, s'hagi de recórrer al llenguatge agressiu, mitificador i maximalista per aconseguir adhesions i compromisos veritablement transformadors. Però no tot estarà perdut, mentre puguem viure una fe que no només desmitifica, sinó que també eleva l'acció política a un dels més alts serveis que l'ésser humà pot retre a la societat i al món.

La civilització de l'amor

Tal com dèiem, la mirada cristiana sobre la política, no només desmitifica, no solament permet abstenir-se de demanar a la política el que ella no pot donar, sinó que també torna a la política el valor que es mereix. Més encara, la fe cristiana defensa la política i proclama la dignitat del servei que ella comporta.

És tant el que els cristians esperem de la política, que de vegades, sentim una certa objecció a fer servir el llenguatge que la Doctrina Social de l'Església ha utilitzat per designar la tasca dels polítics. És el que ens passa quan escoltem que l'acció política ha d'estar al servei de la «civilització de l'amor».

Joan Pau II, en la seva encíclica *Centesimus annus* deia:

“Al principi que avui anomenem de solidaritat, Lleó XIII li posava el nom d’«amistat», i Pius XI li deia «caritat social», mentre que Pau VI, a la vista de les actuals dimensions de la qüestió social, parla de «la civilització de l'amor»”

Aquesta expressió, “civilització de l'amor”, creada pel beat Pau VI i difosa universalment, designa tota una cultura, una forma de vida, que es construeix amb l'aportació de tots i cadascun dels ciutadans. Però els qui ostenten el poder polític hi tenen una responsabilitat preeminent. Perquè dels polítics depèn en gran mesura l'organització social, l'economia, la cultura i, sobretot, la preservació i el foment del bé comú.

El que passa és que a l'hora d'anar davant d'un polític per convidar-lo que treballi per la civilització de l'amor, sabent fins a quin punt ell està immers en la complexa lluita de poder, hom se sent com sant Francesc davant el Sultà, quan li demanava que no fes la guerra i es convertís a la pau de Crist... Inoportú, ridícul, ignorant, idealista? Molts poderosos, en escoltar aquestes paraules miren amb un somriure irònic i benvolent: “està bé, molt bonic, però què en sabràs tu, de política?”

No són pocs els qui proclamen i segueixen reivindicant la civilització de l'amor. Joan Pau II convidava els joves que s'hi adherissin de manera compromesa. A l'Amèrica Llatina, des del *Document de Puebla*, hi ha grups i moviments que assumeixen la civilització de l'amor com a missió i compromís. Almenys podem dir que l'amor no pot ser estrany a la política. Jean Guitton citava el filòsof Leibniz, dient:

«La posició de l'altre és el veritable punt de vista en la política i en la moral; ell anomenava aquesta sortida de si per a adoptar, almenys un instant, el punt de vista d'un interlocutor, simplement “amor”».

Almenys per als cristians, l'amor ha d'ésser present en la motivació, en l'objectiu i en la manera de l'acció política. Un cristià ha de comprometre's en política per amor, ha d'intentar crear una societat on l'amor sigui possible i regeixi com a regla suprema de convivència i ha d'utilitzar les maneres més properes a l'amor.

Amb el ben entès que l'amor cristià suposa i supera l'estricta justícia.

L'autora francesa Veronique Albanel, estudiosa d'Hannah Arendt, ha publicat un treball titulat *Governar en política: una experiència espiritual en plural*. És una intuïció agosarada, que ens fa pensar. ¿Per què no parlar de l'espiritualitat dels polítics, quan l'Esperit Sant vol animar absolutament tot el que és humà, des dels diners fins a la creació artística, des de l'esport fins a la ciència i el pensament? Tot un repte, allò de tenir i exercir el poder polític estimant.

+AGUSTÍ CORTÉS SORIANO

Bisbe de Sant Feliu de Llobregat

El Bon Pastor
Revista per a preveres
